

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
peter.wollberg@regeringskansliet.se
s.sf.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm
2024-05-03

Vår referens
Lise-Lotte Argulander

Er referens/Dnr
S2023/03302

Promemorian Karenstak och högriskskydd – en översyn av karensavdraget och förslag på utökade undantag (Ds 2023:33)

Företagarna har beretts möjlighet att lämna synpunkter på det rubricerade förslaget och vill anföra följande.

Företagare i socialförsäkringen

Företagarna är Sveriges största medlemsorganisation för små och medelstora företag och företräder ca 60 000 företagare genom 250 lokalföreningar. Sverige har idag drygt en miljon företag och ca 500 000 företagare. Det motsvarar ungefär 10 procent av alla sysselsatta i Sverige. Nästan två miljoner människor arbetar idag i företag med färre än 50 anställda. Det är nästan dubbelt så många fler än vad som jobbar i företag med fler än 50 anställda. Sammantaget utgör de omkring 40 procent av hela arbetskraften.

Det måste vara lika naturligt att driva företag som att vara anställd. Därför måste alla regler inom socialförsäkringssystemet vara anpassade även för företagare. Socialförsäkringar berör hela företagarkollektivet och är en viktig hörnsten i det offentligt finansierade skyddsnät som finns för såväl företagare som dess anställda. Socialförsäkringarna bör behålla raka rör mellan inbetalda avgifter och förmåner. Detta bör förenas med lättnader i beskattningen för att underlätta uppbyggnaden av ekonomiska buffertar i småföretag. Målsättningen är ett socialförsäkringssystem som är anpassat för såväl soloföretagare som företagare med anställda.

Sammanfattning av förslagen

Arbetsgruppen föreslår en sänkning av gränsen för karensavdrag till sex, i stället för tio, tillfällen under en tolv månadersperiod vid återkommande sjukfrånvaro. Den lägre självriskan för arbetstagaren förs över på arbetsgivaren, vars självrisk och sjuklönekostnader ökar.

Arbetsgruppen föreslår vidare att det särskilda högriskskyddet ska utökas samt att namnet ska ändras till särskilt högriskskydd. Vidare föreslår arbetsgruppen att ersättning för det särskilda högriskskyddet ska ersättas av Försäkringskassan från och med den första sjukdagen i sjukperioden för de individer som omfattas av det särskilda högriskskyddet.

Övergripande synpunkter

Företagarna vill understryka vikten av en självrisk i sjukförsäkringen. Regeringen konstaterar att karensavdraget ur arbetsgivarnas perspektiv är betydelsefullt för att begränsa kostnaderna för sjukfrånvaron, som redan med dagens regelverk är betungande för mindre företag. Det är därför mycket besvärande att regeringen avskaffade ersättningen för höga sjuklönekostnader, som var särskilt viktig för mindre och växande företag. I praktiken innebär avskaffandet ett straff för de goda arbetsvillkor som råder i mindre och växande företag, och tog inte sikte på de offentliga verksamheter som dras med hög sjukfrånvaro och utbredd ohälsa bland personalen. Sammantaget anser Företagarna att regeringen saknar en sammanhållen och målinriktad politik för sjukförsäkringsområdet.

Sedan införandet av en 14-dagars sjuklöneperiod har kunskapen om den korta sjukfrånvaron minskat. Det saknades kännedom om företagets kostnader för sjuklön och om antalet sjukfrånvarodagar på svenska arbetsplatser. 2015 infördes en typ av högkostnadsskydd för företagare. Denna regeländring har inneburit att arbetsgivare börjat rapportera in de direkta kostnaderna för sjuklön till Försäkringskassan, vilket möjliggjort en överblick av vilket problem den korta sjukfrånvaron verkligen är. Redan innan Covid-19 översteg arbetsgivares sjuklönekostnader 22 miljarder kronor årligen.

Sjukfrånvaro medför också indirekta kostnader för arbetsgivare i form av produktionsbortfall, ökade kostnader för vikarier och ökad administration redan från första sjukskrivningsdagen. Det saknas en överblick över arbetsgivares totala kostnader för detta.

Utöver den principiella utgångspunkten att arbetsgivare endast ska betala ut ersättning för utfört arbete – allt annat är att föra över statens ansvar på arbetsgivare – innebär sjuklöneansvaret en betydande risk för företagare, med potentiellt stora kostnadsökningar för sjuka medarbetare. Personalintensiva tjänsteföretag, där personalkostnader är den största utgiftsposten, påverkas i än högre grad av sjuklöneansvaret och arbetsgivarkostnader.

Företagarna vill understryka vikten av utvärderingar av regelverk, och välkomnar i detta hänseende regeringens översyn. Företagarna uppmanar regeringen att genomföra fler dylika utvärderingar av regelverk inom andra områden. Dock behöver konsekvensutredningar av föreslagna åtgärder bli mycket bättre.

Arbetsgruppens förslag

Den 1 januari 2019 infördes ett karensavdrag i stället för en karensdag. Syftet med ändringen till karensavdrag är att självriskerna vid sjukdom ska bli mer förutsägbara för arbetstagaren och ge rättvisare förutsättningar arbetstagare emellan. Regeringen bedömer att karensavdragsreformen 2019 uppnådde sitt syfte, och att den nuvarande regleringen av karensavdraget innebär en mer rättvis och försäkringsmässig självrisk i början av en sjukperiod jämfört med tidigare karensdag. Samtidigt bedömer regeringen att nuvarande undantagsregler, genom ett allmänt och ett särskilt högriskskydd, inte bidrar tillräckligt väl till att begränsa oönskade konsekvenser.

Det särskilda högriskskyddet i form av undantag från karens ska skydda individer med sjukdomar som innebär risk för återkommande sjukfrånvaro från ett alltför stort

inkomstbortfall till följd av karensreglerna. Arbetsgruppen bedömer att det särskilda högriskskyddet delvis uppnår detta syfte. Det särskilda högriskskyddet är också tänkt att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som är frekvent eller långvarigt sjuka, genom att arbetsgivarens kostnader för deras sjukfrånvaro minskar. Arbetsgruppen bedömer att det är mer tveksamt om det syftet uppnås. Det finns ett mörkertal av arbetsgivare som inte ansöker om kompensation för sjuklönekostnader för arbetstagare med särskilt högriskskydd. Den enskilde som omfattas av regelverket stärker inte sin ställning på arbetsmarknaden genom att offentliggöra att man omfattas av högriskskyddet, och saknar ofta incitament att informera arbetsgivare om detta. Företagarna uppfattar att regelverket är okänt för många arbetsgivare.

Ett av arbetsgruppens uppdrag har varit att analysera förutsättningarna för att förändra karensavdraget för att förbättra villkoren för avgränsade yrkesgrupper som är särskilt utsatta för nära mänskliga kontaktytor i sin yrkesroll och som har svårt att arbeta hemifrån, t.ex. vissa anställda inom vård, skola och omsorg, och ta fram en modell för detta. Arbetsgruppen bedömer att det inte finns något rättsligt hinder för en författningsreglerad differentiering av karensavdrag för arbetstagare inom olika yrkesgrupper.

Företagarna vill påminna om att regeringen tidigare har konstaterat att det är möjligt för arbetsmarknadens parter att förhandla om justeringar i karensavdraget för yrkesgrupper i kontaktyrken som, t.ex. vissa anställda inom vård, skola och omsorg via sina kollektivavtal.¹

Karenstak

Förslaget om ett karenstak innebär att karensavdrag inte ska göras från sjuklön eller sjukpenning som svarar mot inkomst av anställning, om sådant avdrag har gjorts för en individ vid sex tillfällen under de senaste tolv månaderna. Den nuvarande begränsningsregeln, som kallas det allmänna högriskskyddet, innebär motsvarande skydd för individer som haft fler än tio karensavdrag under en tolv månadersperiod. Namnbytet från allmänt högriskskydd till karenstak anses bättre beskriva vad regeln innebär.

Förslaget om karenstak medför att fler individer med återkommande sjukperioder kommer att omfattas, och omfattas av reglerna under längre tid. De sänkta gränserna innebär ett lägre inkomstbortfall till följd av karensavdrag för personer med återkommande sjukfrånvaro.

Förslag om karenstak förväntas enligt regeringen medföra att andelen arbetstagare som omfattas av taket, i bemärkelsen får ett undantag från karensavdrag, ökar från cirka 2 procent till mellan 6 och 7 procent. Det motsvarar en ökning från 100 000–150 000 individer till mellan 300 000 och 400 000 individer.

Företagarna vill anföra att förslaget om ett sänkt karenstak kommer att medföra kostnader för ökad sjukfrånvaro för arbetsgivarna. Dessa inkluderar såväl kraftigt ökade sjuklönekostnader och indirekta kostnader för produktionsbortfall, ökade kostnader för vikarier och ökad administration redan från första sjukskrivningsdagen. Regeringens förslag saknar helt analys gällande dessa kostnader.

---

¹ Promemoria – Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag (S2020/09429).

Det är synnerligen problematiskt att regeringen avskaffat ersättning för höga sjuklönekostnader, som var särskilt viktig för mindre och växande företag. Tillsammans med införandet av ett karenstak innebär avskaffandet av ersättningen kraftigt ökade sjuklönekostnader för mindre och växande företag. Sammantaget framstår det som att regeringen saknar en sammanhållen och målinriktad politik för sjukförsäkringsområdet. För mindre företag är ofta ansvaret för sjuklön ett hinder för arbetsgivarna att rekrytera och sammantaget med förslaget om sänkt karenstak samt utfasningen av högkostnadsskyddet befarar Företagarna ännu större hinder för de mindre företagen.

Forskning har vid upprepade fall visat att lättnader i regelverk för sjukförsäkringen och mer generösa ersättningar får direkta konsekvenser i ökad sjukfrånvaro. Företagarna vill understryka vikten av en verkningsfull självrisk i sjukförsäkringen och menar att den nuvarande regeln om 10 karensavdrag per tolv månadersperiod är godtagbar. Företagarna hyser förståelse för yrkesverksamma i kontaktyrken som utsätts för smittorisker i högre utsträckning än många andra yrkesgrupper. I stället för generella regelverk som kan medföra stora konsekvenser för hela arbetsmarknaden och leda till otydligheter anser Företagarna att detta bör regleras på ett annat sätt av till exempel arbetsmarknadens parter som har rådighet över de berörda yrkesgrupperna genom sina kollektivavtal.

Företagarna avstyrker förslaget.

Högriskskydd

Det särskilda högriskskyddet har tidigare endast omfattat individer med sjukdomar som kan antas medföra fler än tio sjukfall under en tolv månadersperiod. Arbetsgruppen bedömer att det finns behov av att utöka undantaget för karensavdrag i form av högriskskydd för fler individer med sjukdomar som medför risk för återkommande sjukperioder. Skyddet ska därför gälla för dem som har en sjukdom som under en tolv månadersperiod kan antas medföra minst sju eller annars återkommande sjukperioder. Med annars återkommande avses individer med en sjukdom som går i skov.

Regeringen uppskattar att runt 12 000 individer årligen har högriskskydd, varav merparten har det på grund av en sjukdom som kan antas medföra återkommande sjukperioder. Genom det utökade högriskskyddet väntas mellan 18 000 och 36 000 individer med sjukdomar som kan antas leda till återkommande sjukperioder kunna beviljas högriskskydd om förslagen genomförs.

Företagarna anser att ett särskilt högriskskydd är rimligt. Eftersom sjukfrånvaro medför stora indirekta kostnader för arbetsgivare, så som produktionsbortfall, ökade kostnader för vikarier och ökad administration medför alltid sjukdom en risk för arbetsgivaren. Ett utökat högrisk skydd för personer med återkommande sjukperioder skulle underlätta för både dem och arbetsgivaren. Det finns dock en risk att den enskilde som omfattas av regelverket inte stärker sin ställning på arbetsmarknaden genom att omfattas av högriskskyddet. Förslaget riskerar därför att ha påverkan på arbetsmarknaden för denna redan idag utsatta grupp.

Företagarna tillstyrker förslaget.

En enklare och mer effektiv administration av högriskskyddet

Regeringens arbetsgrupp föreslår att arbetstagare med högriskskydd ska ansöka om sjukpenning från början av sjukperioder. Arbetsgivare ska därmed inte vara skyldiga att betala ut sjuklön för arbetstagare som omfattas av ett beslut om högriskskydd.

Företagarna välkomnar förslaget att minska den administrativa bördan för arbetsgivaren och tillstyrker förslaget.

Informationsinsatser

Regeringens arbetsgrupp föreslår att Försäkringskassan ska få i uppdrag att genomföra informationsinsatser om karenstak och högriskskydd. Information om karenstak bör framför allt riktas till mindre arbetsgivare, eftersom mindre arbetsgivare med i högre grad manuell lönehantering har större risk att missa att implementera regler om karenstak.

Företagarna välkomnar denna riktning och tillstyrker förslaget.

Konsekvenser

Konsekvensutredningens låga kvalitet innebär att den inte kan ligga till grund för beslutsfattande. I huvudsak saknas beskrivningar av kostnader för produktionsbortfall, ökade kostnader för vikarier och ökad administration redan från första sjukskrivningsdagen. Vidare baseras konsekvensanalysen på ren spekulering om konsekvenserna på kort sikt, som enligt regeringen förväntas medföra ökade sjuklönekostnader för arbetsgivare och på längre sikt i genomsnitt minskade sjuklönekostnader jämfört med idag. Företagarna anser utifrån den undermåliga konsekvensbeskrivningen att regeringen allt för lättvindigt drar slutsatser.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Lise-Lotte Argulander
Näringspolitisk Expert
Företagarna